

obnašanja pri večini otrok. Antropološka analiza etnografskega gradiva je pokazala, da večina današnjih slovenskih osnovnih šolarjev kaže narcisistične lastnosti, saj niso samokritični, dosegli bi radi čim boljše ocene z minimalnim vložkom truda, ne želijo se potruditi in prestopiti praga ugodja, če ne sledi nagrada, ki jim povzroči še večji občutek ugodja in hvale, prerekajo se z učitelji in želijo uveljavljati lastno voljo, pravila poskušajo čim bolj obiti ter jih prikrojiti v lastno korist, idr. Nепrepoznavanje narcisističnosti kot v šoli nesprijemljivega večinskega obnašanja učencev s strani pedagoških delavcev kaže na to, da postaja takšno obnašanje otrok že družbeno sprejemljivo, večinsko, tj. »normalno«, kar se nam zdi temeljna ugotovitev raziskave.

Posledično se celoten pedagoški proces prilagaja tej »novi narcisistični normalnosti« ter implicitno predstavlja aparat kapitalistične družbe, ki vzgaja predstavnike, funkcionalne za potrošniško družbo. Pedagoška praksa se implicitno prilagaja narcisistično socializirani večini tako, da postaja bolj prijazna, odprta, dinamična, demokratična. V šolo se vnaša elemente igre ter poskuša vse bolj ustvariti vzdušje domačnosti. Narcisistično socializirane posameznike je lažje motivirati za delo s pozitivnimi motivacijami, z »bonusi« namesto »minusi«, s pohvalami in nagradami. Empirični podatki so pokazali, da so demokratične, odprte oblike dela (delo v skupinah, problemske in projektne naloge, eksperimentalno delo, diskutiranje, idr.) permissivno vzgajanim otrokom bližje, vseh jim je dinamičen pouk z veliko novostmi, ko nimajo občutka, da so v šoli in se učijo, ampak jim učenje predstavlja veselje, igro, večja njihovo ugodje, ne na bi se trudili in »trpeli« ob »mučenju«, kot pri klasičnih oblikah učenja. Na tak način dobivajo učitelji veliko manipulativnega prostora, da učencem posredujejo znanje z različnimi »triki«, podobnimi tistim, ki jih uporablja potrošniška propaganda za doseganje lastnih ciljev. Tako se na šolah dogaja prenos iz »zunanje« javne avtoritete na »notranjo« avtonomijo, ki jo zahtevajo spremenjene družbeno-ekonomske razmere potrošniškega kapitalizma, ki deluje po principu prikritih avtoritet kapitala in manipulira s potrošniki preko množične propagande s prepričevanjem in sugestijo. Didaktični pristopi sodobne šole delujejo podobno, saj je zunanjo avtoriteto staršev in učiteljev zamenjala skrita prisila privlačnih metod in oblik dela, ki tako deluje po principih skritih ciljev kapitala (Fromm, 1988: 8).

Posledice tega so, nanašajoč se na empirično zbrane podatke, očitne v nižanju nivoja znanja v populaciji današnjih otrok, ki se iz osnovne šole prenaša v srednjo šolo in dalje, kar je funkcionalno za obstoj potrošniške družbe, ki potrebuje »nemisleče« posameznike, ki bodo sle-